

ಗುಂಪುಗಳು ತೆರಳುತ್ತವೆ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ನಿನ ಸಾಧುಗಳು, ಭಕ್ತರು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಹೊರಟು, ಪಕ್ಕದ ನಿರ್ವಾಣಿ ಅಖಾಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಮೆರವಣಿಗೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ರಥಗಳು ಹೂವುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲು ಅನೇಕ ಗಂಟೆಗಳೇ ಹಿಡಿದವು.

ಕಡೆಗೂ ಮೂರು ಗಂಟೆ ತಡವಾಗಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. “ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ” ಎಂಬ ಜೈಕಾರ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಾಗಿದ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಎರಡೂ ಕಡೆ, ಸಹಸ್ರಾರು ಭಕ್ತರು, ಮನೆಯ ಮಾಡುಗಳು, ಕಿಟಕಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆರೆದು, ಗೌರವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲ ಭಕ್ತರು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಅರವಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಭಯಂಕರ ಸೆಖೆ, ಬಿಸಿಲಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತರ ಮತ್ತು ಸಾಧುಗಳ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಎಣೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಚೌಕದಲ್ಲಿ ದಶನಾಮಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಾಧುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲಾಯಿತು. ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತೆರವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ನಾವು ಓಡಿಹೋಗಿ ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಸೇರಬೇಕಾಯಿತು. ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಏನನ್ನೂ ಗಳಿಸಲಾಗದು, ಅಲ್ಲವೇ?

ಹರಿ ಕೀ ಪೌರಿ ಸ್ನಾನಘಟ್ಟವನ್ನು ಸೇರುವಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮೂರುವರೆ ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳಂತೆ ಜನಸಂದಣಿ ಇವತ್ತು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಖಾಡಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಧುಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹರೀ ಕೀ ಪೌರಿ ಸ್ನಾನಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಾವು ದಾಟುವಾಗ ಪೊಲೀಸರು ಕೈಜೋಡಿಸಿ, ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹರೀ ಕೀ ಪೌರಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಕ್ಷಕದಳದವರಿದ್ದರು. ಅವರು ಸಾಧುಗಳೆಲ್ಲ ಬೇಗ ಬೇಗ ಸ್ನಾನಮುಗಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. “ಮೂರು ಸಲ ಮುಳುಗಿ, ಮಹಾರಾಜ್, ಮೂರೇ ಸಲ” ಎಂದು ಅವರು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಸರದಿಗಾಗಿ, ಉಳಿದ ಸಾಧುಗಳು ಸಹನೆಯಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಲ್ಲದೆ ರಕ್ಷಣಾಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರು, ವಯಸ್ಸಾದ ಸಾಧುಗಳನ್ನು ತಾವೇ ನೀರನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಡಚಣೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ನಮ್ಮ ‘ರಥ’ ನಿಂತಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದೆವು.

ಸ್ನಾನದ ನಂತರ ಅನೇಕ ಭಕ್ತರು ಗಂಗಾಜಲವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಕುಂಭವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡುಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಜನೆ, ಸಂಗೀತಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಪ್ರಮುಖ ಪವಿತ್ರಸ್ನಾನದ ದಿನದಂದು ಸುಮಾರು ಒಂದು ಕೋಟಿ ಅರುವತ್ತು ಲಕ್ಷ ಮಂದಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಸರಕಾರಿ ಮೂಲಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿತು. ಸಾಧುಗಳು ಆ ಜಾಗವನ್ನು ಬಿಡುವಾಗ, ರಕ್ಷಣಾಬೇಲಿಯೊಳಗೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ನುಸುಳಿದ ಕೆಲವರು ಮಹಿಳಾ ಭಕ್ತರು, ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಗುಂಪು ನಡೆದಾಡಿದ ಹಾದಿಯಿಂದ ಧೂಳು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂತು. ಕುಂಭಮೇಳವು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಗಳ ನಿರರ್ಶನವಲ್ಲವೇ ಇದು.

೧೮೯೫ರಲ್ಲಿ ಕುಂಭಮೇಳಕ್ಕೆ ಭೇಟಿನೀಡಿದ ಅಮೆರಿಕದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬರಹಗಾರ ಮಾರ್ಕ್ ಟ್ವೇನ್ ಹೀಗೆ ಬರೆ ದಿದ್ದಾರೆ: “ಯಾವುದೇ ಅಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲದೆ, ಯಾವುದಕ್ಕೂ ದೂರದ, ಯಾವ ಹಿಂಜರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಯಾರೂ ನಂಬಲಾಗದಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕರ ಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ವೃದ್ಧರು, ದುರ್ಬಲರು, ಕಿರಿಯರು, ಅಶಕ್ತರು ಕೂಡ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಈ ಶ್ರದ್ಧಾಶಕ್ತಿಯು ನಮ್ಮಂತಹ ಬಿಳಿಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಚ್ಚರಿ ತರುವಂಥದ್ದು. ಇದನ್ನು ಅವರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅಥವಾ ಭಯದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಆ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಕಾರ್ಯವು ಉಹಗೂ ನಿಲುಕದ್ದು, ಕೌತುಕದ್ದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.” ಕುಂಭಮೇಳ ದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಒಂದು ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ ಅನುಭವವೇ ಆಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದಂತೂ ನಿಜ.

‘ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾನಾಂ’ - ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಈಗಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅಭಾವವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಪೂಜ್ಯ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಠದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವ ಇವರು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಭಾವ ಪಂಡಿತರು. ಈ ಮೂರೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿ ಸಮೃದ್ಧವಾದುದು. ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ‘ವಿವೇಕಪ್ರಭ’ ಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳು-ಸಂ.

ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಡುಕುಗಳಿಗೂ ರಾಮಬಾಣ, ಪರಮೌಷಧ. ಆದರೆ ಈ ಶಿಕ್ಷಣವು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ತರಗಳಾದ **ದೈಹಿಕ, ವಾಚಿಕ, ಮಾನಸಿಕ** ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಗುರಿಯನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಸ್ತರಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ನಡೆಯಬೇಕೇ ಹೊರತು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ, ಸಮಾಜವು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹಾಗೂ ಇದು ಸಮಾಜದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು, ಸಮಾಜವೇ ನೀಡುವ ತರಬೇತಿಯಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಒಂದು ಆಯಾಮವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಳ್ಳ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಹಿಂದೂಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಜನರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಸಾಧನವನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ, ಹೇಗೆ ಬಳಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಹೇಳದಿದ್ದರೆ, ಅದು ಅನಾಹುತಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸೈನಿಕನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಬಂದೂಕವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಯಾವಾಗ, ಎಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡದಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದೂಕವನ್ನು ಬಳಸಿ, ಅಮಾಯಕ ಜನರ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳ ಪರಿಪಾಲನೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಮಿತಿಯಾದ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವಿರುವಾಗ, ಬಹುಮಹಡಿಗಳ ಕಟ್ಟಡ ಬಹಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಗಟ್ಟಿಯಾದ ತಳಹದಿಯಿಲ್ಲದೆ ನೆಲ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಬಹುಮಹಡಿಗಳ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗದು ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ಸತ್ಯಾಂಶ. ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ವಿನ್ಯಾಸವೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ದೈಹಿಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳು ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯದೆ, ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಂಶವು ವಿಕಾಸವಾಗಲಾರದು. ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪುಷ್ಟಿಕರವಾದ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಅಂಗಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಮುಚಿತ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ, ಸತತ ಮನನದಿಂದ, ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯದಿಂದ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅಂಶವನ್ನು, ಆಳವಾದ ವಿಚಾರದಿಂದ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾವನೆಯ ಧನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಋಣಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು (ಪ್ರೀತಿ, ದ್ವೇಷ ಇತ್ಯಾದಿ) ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದರಿಂದ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬಿಡುವುದರಿಂದ, ಸೂಕ್ತ ತರಬೇತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಈ ಮೂರೂ ಬಗೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳು ಅವಶ್ಯವಾದರೂ ಅವಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ಮತ್ತೊಂದು ಆಯಾಮವಾದ ಸದಾಚಾರ ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪೂರ್ಣತೆಗಾಗಿ, ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಮಗೆ ಪತಂಜಲಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ‘ಯೋಗಸೂತ್ರಗಳು’ ನೆರವಿಗೆ ಬರುವುದು.

ಪತಂಜಲಿಯು, ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವ ಎಂಟು ಹಂತಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಧಿಯು ಎಂಟನೆಯ ಹಾಗೂ ಅಂತಿಮ ಹಂತ. ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಒಂದಾಗುವ ನಿಗೂಢ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ (ಯೋಗಸೂತ್ರ, ೨-೨-೨೯). ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಈ ನಿಜ್ಜೇತಿಯ ಮೊದಲೆರಡು ಮಟ್ಟಗಳು

‘ಯಮ’, ‘ನಿಯಮ’ಗಳು ನೈತಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಂಪೂರ್ಣ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳೂ ಅಡಕವಾಗಿವೆ.

‘ಯಮ’ ಎಂದರೆ ನಿಗ್ರಹ ಎಂದರ್ಥ. ಇದರಲ್ಲಿ ಐದು ಅಂಗಗಳಿವೆ. **ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಸ್ತೇಯ** (ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕದಿಯದೆ ಇರುವುದು), **ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ, ಅಪರಿಗ್ರಹ** (ಏನನ್ನೂ ದಾನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಇರುವುದು) ಎಂಬುವೇ ಈ ಐದು ಅಂಗಗಳು. ‘ನಿಯಮ’ದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶಗಳಿವೆ: **ಶೌಚ** (ಶುಚಿತ್ವ), **ಸಂತೋಷ** (ತೃಪ್ತಿ), **ತಪಸ್** (ದೈಹಿಕ, ವಾಚಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ನಿಗ್ರಹ), **ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ** (ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ, ಮಂತ್ರಗಳ ಪುರಶ್ಚರಣೆ), **ಈಶ್ವರ ಪ್ರಸಾದಾನ** (ದೈವಭಕ್ತಿ) - ಮೊದಲ ಐದು ಅಂಗಗಳ ಪಾಲನೆ ಸಮಾಜಹಿತಕ್ಕೂ, ಅನಂತರದ ಐದು ಗುಣಗಳ ಪಾಲನೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶುದ್ಧತೆಗೂ ಅನುವುಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಸಫಲತೆ

ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಸದಾಚಾರ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅನುಸರಣೆ ಅವಶ್ಯವಾದರೂ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ಅವಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಬಹುದು:

ಮನುಸ್ಮೃತಿಯು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ‘ದಾನ’ವು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದೆ (ಮನುಸ್ಮೃತಿ - ೧.೮.೬). ದಾನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ: ಅನ್ನದಾನ, ಪ್ರಾಣದಾನ (ಔಷಧಿ, ಪಠ್ಯ ಮತ್ತು ಉಪಚಾರದ ಮೂಲಕ ‘ಜೀವ’ದಾನ), ವಿದ್ಯಾದಾನ (ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ), ಜ್ಞಾನದಾನ (ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು, ಅದರ ಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷ - ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ).

ಅನ್ನದಾನದಿಂದ ಹಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತೃಪ್ತಿಪಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಣದಾನದಿಂದ ರೋಗಿಗೆ ಪುನಃ ಆರೋಗ್ಯ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಪುನಃ ಹಸಿವೆಗೆ, ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾದಾನವು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾದಾನವು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಧನಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಶಾರೀರಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು, ಶುದ್ಧಜೀವನ ನಡೆಸಿ ರೋಗರಹಿತರಾಗಲು ತಕ್ಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ನೆರವಾಗಿತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಸಿವು, ರೋಗರುಜಿನಗಳೇ ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಮಾನಸಿಕ ಸಮತೋಲನೆಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಜ್ಞಾನದಾನದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರಿವೊಂದೇ ಈ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೂ, ಜೀವನದ ಇತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಎದುರಿಸಲು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಧೈರ್ಯ, ಸ್ಥೈರ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.

ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಒಂದು ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಇಬ್ಬರು ಬಾಲಕರು ಒಂದು ಹೂದೋಟದಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣಿನ ತೋಟವೂ ಇತ್ತು. ಇವರೊಬ್ಬನು ಒಂದು ಗೋಡೆ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿತ್ತು. ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆ ಇಬ್ಬರು ಬಾಲಕರು ಗೋಡೆಯ ಸಮೀಪ ಬಂದು ಹಣ್ಣಿನ ತೋಟವನ್ನು ಇಣುಕಿ ನೋಡಿದರು. ತೋಟದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಕಳಿತ ಹಣ್ಣುಗಳು ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಗೋಡೆಯನ್ನೇರಿ ಅದನ್ನು ದಾಟಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ನಿರಾಸೆಗೊಂಡರು. ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕನು ದುಃಖದಿಂದ ಅಳತೊಡಗಿ ಆ ಜಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಾದರೋ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಮರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮರವೊಂದರ ಬುಡದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಅದನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಎಳೆದುತಂದು ಗೋಡೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಅದರ ಮೇಲೇರಿ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹಣ್ಣಿನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದನು. ನೆಲದ ಮೇಲಿದ್ದ ರಸಭರಿತ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಷ್ಟು ತಿಂದನು.

ಇದು ಕಥೆಯ ಅರ್ಧಭಾಗ ಮಾತ್ರ. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ, ಇಬ್ಬರು ಬಾಲಕರೂ ಬೆಳೆದು ಯುವಕರಾದರು. ಆದರೆ ಗೋಡೆಯು ಬೆಳೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ! ಈಗ ಗೋಡೆಯು ಅವರಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಜೀವನವು ಸಮಸ್ಯಾಪೂರ್ಣವೇ ಸರಿ. ಕೆಲವನ್ನು ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇ ನೊಂಗಿ ನೊಣೆಯುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಸಾಹಸಿಗಳು. ಅವರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಎದುರಿಸಲು ಉದ್ವಿಗ್ನರಾಗಿ, ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಜಯಶೀಲರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಜೀವನವು ಕಾಲಗತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಸತತವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನಾವು ವಿಚಲಿತರಾಗುವುದು ಖಂಡಿತ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಸೂಕ್ತ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದು, ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಿ, ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಅದನ್ನು ಬಾಧಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಗೆದ್ದಂತೆಯೇ ಸರಿ! ಇದನ್ನೇ ನಾವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೇನು?

‘ಆಧ್ಯಾತ್ಮ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಆತ್ಮ-ಬ್ರಹ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ. ಯಾವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ತರಬೇತಿಯಿಂದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವಾದ ಆತ್ಮನನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲರೋ, ಆ ತರಬೇತಿಯನ್ನೇ ‘ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ’ವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಇದು ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಧರ್ಮದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಸ್ತಿನ ವಲಯಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು.

ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಇಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಲಿಕೆಯ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಸೇರಿಸುವುದು ಆದರ್ಶದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಷ್ಟೊಂದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಲ್ಲವೆಂದೂ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ‘ಗುರುಕುಲ’ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿತ್ತೆಂಬ ಅರಿವು ನಮ್ಮ ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು ದೂರಸರಿಸಬೇಕು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು, ಅತಿ ಉತ್ತಮವಾದ, ಕಾಲಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಜಯಪ್ರದವಾದ, ಎಲ್ಲರ ಅರಿವಿನಲ್ಲೂ ಇರುವ, ಎರಡು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಬಹುದು. ಅವೆಂದರೆ **ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗ** ಮತ್ತು **ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ**. ಇವೆರಡರ ಸ್ಥೂಲಪರಿಚಯವನ್ನು ನಾವೀಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ:

‘ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗ’ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಯೋಗವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಆತ್ಮನೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ‘ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ’ ಅಥವಾ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದರೋ, ನಮ್ಮ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನೆಡೆಗೆ ನಡೆಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮದ ಸಾಕಾರ ರೂಪ ಹಾಗೂ ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ಆತ್ಮನೇ. ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಹೊರಟಿರುವಂತೆ ಕಂಡರೂ, ಅವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರುವುವು. ಅದೇ ‘ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ’ ಅಥವಾ ‘ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ’. ಇದೇ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರೊಡನೆ ಲೀನವಾಗುವ ಅತ್ಯುನ್ನತ, ಆನಂದಭರಿತ, ನಿಗೂಢ ಅನುಭವ.

ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಂತಗಳಿವೆ : **೧. ಸಾಧನ ಚತುಷ್ಟಯ ೨. ಶ್ರವಣಾದಿ ತ್ರಿತಯ**. ಸಾಧನ ಚತುಷ್ಟಯದಲ್ಲಿ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳಿವೆ : **೧. ವಿವೇಕ**: ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಿತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ವಿವೇಚನೆ **೨. ವೈರಾಗ್ಯ** : ತ್ಯಾಗ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಭಾವ **೩. ತಮಾದಿ ಷಟ್ಕಗಳು**: ಶಮ : ಪ್ರಶಾಂತತೆ, ದಮ : ಸ್ವನಿಗ್ರಹ, ಉಪರತಿ : ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರಸುವ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು, ತಿತಿಕ್ಷ : ಸೈರಣೆ, ಸಮಾಧಾನ : ಏಕಾಗ್ರತೆ, ಶ್ರದ್ಧೆ : ನಂಬಿಕೆ **೪. ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವ** : ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಉತ್ಕಟ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ.

ಯಾವಾಗ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಯೋ ಆಗ ಅವರು ಯೋಗ್ಯ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಂದಿನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು.

ಎರಡನೆಯ ಶ್ರವಣಾದಿ ತ್ರಿತಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿವೆ :

೧. ಶ್ರವಣ: ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಸಂಘಾತವನ್ನು ಮೀರಿ ಇರುವ ಆತ್ಮನೇ ನಮ್ಮ ನೈಜಸ್ವರೂಪ ಎಂಬ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಗುರೂಪದೇಶದ ಮೂಲಕ ಕೇಳುವುದು. **೨. ಮನನ** : ಈ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲ ಸಂಶಯಗಳನ್ನೂ ದೂರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮನ ನೈಜರೂಪ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ-ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುಗಳ ಅನನ್ಯತೆಯ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. **೩. ನಿರಿದ್ವಾಸನ**: ಆತ್ಮನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಸ್ವರೂಪದ ನೇರ ಅನುಭವವಾಗುವುದು.

‘ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ’ವು ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಸಾಧನಾಪಥ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಕಾರ ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮವನ್ನಿಟ್ಟು ಆರಾಧಿಸುವುದು. ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಶಿವ, ಜಗನ್ನಾತೆ ದೇವಿ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ದೇವತೆಯನ್ನು ‘ಇಷ್ಟದೈವ’ವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆ ದೇವತೆಯ ರೂಪದ ಮೇಲೆ, ಆ ದೇವತೆಯ ‘ಮಂತ್ರ’ವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದೇ ಈ ಸಾಧನಾಪಥದ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗ. ದಿವ್ಯನಾಮಗಳ ಭಜನೆ, ಭಕ್ತಿಸ್ತೋತ್ರಗಳ ಪಠನ, ಧರ್ಮವಿಚಾರಗಳ ಶ್ರವಣ, ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ದೇವತಾರ್ಚನ, ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಪಯಣ, ಸಾಧುಸಂತರಿಗೆ ಸೇವಾರ್ಪಣ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಈ ಸಾಧನೆಯ ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಬರುವ ಇತರ ಅಂಶಗಳು. ಜಪದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಯೋಗ್ಯ ಗುರುವಿನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.